

Művészetek

helyi tanterv

Érvényes: 2023.09.01-től a 11. évfolyam számára

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
<i>Általános megjegyzések</i>	3
<i>A tantárgy órakerete:</i>	4
<i>A témakörök óraszámja évfolyamonként</i>	4
<i>Tankönyvek, segédeszközök</i>	5
<i>Értékelés</i>	5
<i>Bevezető</i>	6
ZENEMŰVEK/ ÉNEKES ANYAG	6
<i>Ismeretek</i>	6
<i>Fejlesztési feladatok és készségek</i>	6
<i>Fogalmak</i>	6
<i>Javasolt tevékenységek</i>	6
<i>Tantárgyközi integráció</i>	7
ZENEMŰVEK/ZENEHALLGATÁSI ANYAG	7
<i>ismeretek</i>	8
<i>Fejlesztési feladatok</i>	9
<i>Fogalmak</i>	9
<i>Javasolt tevékenységek</i>	9
<i>Tantárgyközi integráció</i>	9
KOMPLEX KÉSZSÉGFEJLESZTÉS	9
<i>Ismeretek</i>	9
<i>Fejlesztési feladatok, készségek</i>	9
<i>Fogalmak</i>	10
<i>Tevékenységek</i>	10
<i>Tantárgyközi integráció</i>	10
EGYÉB.....	10
<i>Az óra menete</i>	10

Bevezetés

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

A szabályozás szerint a gimnázium 9–10. évfolyamán kötelező tantárgy az ének-zene, míg a 11. évfolyamon az iskola döntése alapján a művészetek műveltségterület tantárgyai közül (ének-zene, dráma és tánc, vizuális kultúra) az iskola kínálatából a diák döntheti el, hogy melyiket választja.

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő méretű, jól szellőztethető terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

A művészetek/ének-zene tantárgy a 11. évfolyamon a NAT alábbi fejlesztési területeit képviseli hatékonyan: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat, hazafias nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés. A kulcskompetenciák közül támogatja az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, kezdeményezőképesség, vállalkozói kompetencia, hatékony, önálló tanulás fejlesztését.

Ebben az életkorban a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres funkcionális énekes feladatot adni (pl.: énekes néphagyomány felelevenítése, projektnapok zenei elemei, bensőséges közösségi-egyházi ünnepeken való aktív részvétel, osztályéneklési verseny, iskolai vetélkedők stb.).

Az elsajátított népzenei anyag néptánc élményekhez kapcsolódik. A táncművészet lehetősége felkínálása, esetleg rendszeres, projektszerű vagy tömbösített órák formájában történő megvalósítása nagymértékben segíti a dalanyag funkcióba kerülését. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei mellett nagy jelentősége van a zenehallgatás anyagainak dúdoló, kísérő, csak a követés és a minél közelebbi megismerés és nem a teljesítményszerű reprodukció igényével történő éneklésének is. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, a zenei elemeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.

A zenehallgatásra ajánlott zeneirodalmi műalkotások többsége nagy lélegzetű, a kerettantervben ajánlott művek közül inkább kevesebbet tanítunk, de a választott műveket alaposan és sokféle részletre kiterjedően ismertetjük. A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag

médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Az ének-zene tantárgy keretében korábban megszerzett tapasztalatokat és zenei ismereteket új szempontok szerint árnyaljuk (társművészetek, zenei műfajok kronologikus fejlődése, zenei stílusirányzatok, történelmi és irodalmi párhuzamok stb.).

Építünk a tanulók informatikai tudására és az internetkorszak hatásaira. A tanítás folyamatában az interaktivitás középpontba kerül, a tanítás-tanulás folyamatába javasoljuk a nagyobb zenei tapasztalatokkal rendelkező diákok bevonását (kiselőadások, élő zenei bemutató, aktuális zenei jelenségekhez, történésekhez, eseményekhez kapcsolódó vitafórum). Nem szabad lemondani az osztályszintű éneklésről és a kóruséneklésről.

Az első 10 évfolyamon meghatározott 5 fejlesztési cél közül a 11. évfolyamon az éneklés és a zenehallgatás a releváns.

A TANTÁRGY ÓRAKERETE:

<i>Évfolyam</i>	<i>Heti órakeret</i>	<i>Éves órakeret</i>
11	1	35

A TÉMAKÖRÖK ÓRASZÁMA ÉVFOLYAMONKÉNT

Témakör neve	KT T 5-6.	5.	6.	KT T 7-8.	7.	8.	KT T 9-10.	9.	10	KT T 11.	11.	12.
Zeneművek/Népdalok	54	18	36	30	15	15	0	0	0	0	0	0
Zeneművek/Zenehallgatás	21	7	14	24	12	12	0	0	0	0	0	0
Zenei ismeretek/Ritmikai fejlesztés	12	4	8	6	3	3	0	0	0	0	0	0
Zenei ismeretek/Hallásfejlesztés	9	3	6	6	3	3	0	0	0	0	0	0
Zenei ismeretek/Zenei írás-olvasás	9	3	6	4	2	2	0	0	0	0	0	0
Zeneművek /Énekes anyag	0	0	0	0	0	0	22	11	11	0	10	0
Zeneművek/Zenehallgatási anyag	0	0	0	0	0	0	36	18	18	0	18	0
Komplex készségfejlesztés	0	0	0	0	0	0	12	6	6	0	6	0
Összes óraszám:	105	35	70	70	35	35	70	35	35	0	35	0

TANKÖNYVEK, SEGÉDESZKÖZÖK

- A tananyaghoz kapcsolódó segédanyagok, speciális könyvek tanári, illetve iskolai tulajdonból órai használatra kiadva.
- Hangjegyfűzet helyett az énekórán megoldandó írásbeli feladatokat a tanártól kapott lapokon teszik meg a tanulók.
- A további eszközöket, ének könyveket, kottákat a tanár biztosítja a tanulók számára.

ÉRTÉKELÉS

- Alaphelyzetben kétpólusos értékelést kapnak a tanulók: érték létrehozása jeles osztályzatot, az el nem készített feladatmegoldás pedig elégtelen értékelést von maga után.
- A személyre szabott írásbeli értékelés, minősítés után a tanári instrukció alapján történt módosítás, javítás és a lezárt munka minősége a végső osztályzatban az ötfokú skálán követhető nyomon.

A tantárgy helyi tantervét kidolgozta:

Kiskunhalas, 2023. 08. 31.

Andáné Vastag Andrea
ének-zene
szakos tanár

A tantárgy helyi tantervét véleményezte, a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Kiskunhalas, 2023. 10. 02.

.....
Szabó Ferenc
intézményvezető

Jóváhagyta:

Kiskunhalas, 2023.

.....
fenntartó

BEVEZETŐ

A Kerettanterv témakörei:

- Zeneművek /Énekes anyag – 11 óra
- Zeneművek/Zenehallgatási anyag – 18 óra
- Komplex készségfejlesztés – 6 óra

A témakörök és a fejlesztési feladatok átfedik egymást, egy-egy fejlesztési feladat több különböző témakörben is megjelenik, ezáltal a tanórákon belül is érvényesül a komplexitás.

Zeneművek/ Énekes anyag

ISMERETEK

- A régi és az új stílusú dallamok jellemzői
- Ugrós és csárdás tánc típusok
- Dallam és szöveg kapcsolata a népdalstílusokban
- Zenei nyelvjáráások, dialektusok jelentése a népzeneben
- A tanult dalok kulturális közegének megismerése
- Zenék és alkalmak
- Különböző korszakok – különböző előadói stílusok a műzenében
- Az aktuális tevékenységhez kapcsolódó zenei anyag:
  - ballagás, szerenád,
  - táncbál,
  - koncert,
  - névnap köszöntő,
  - iskolai ünnepélyek,
  - évfordulók.
- Szemelvények a többszólamú énekléshez:
  - kánonok,
  - reneszánsz kórusművek,
  - népdalfeldolgozások,
  - más népek zenéjének többszólamú feldolgozása.
- Néhány populáris zenei szemelvény a zenehallgatás anyagából válogatva.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS KÉSZSÉGEK

- Zeneirodalmi szemelvények éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról)
- A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan (vokális és hangszeres művek – tanévenként 15 szemelvény)
- Rendszerszemlélet kialakítása, ismeretek szintetizálása

FOGALMAK

- A választott dalanyaghoz kapcsolódó, az adott műfajra és a zenei stílusra jellemző fogalmak, zenei szakkifejezések

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- A zenei nevelés elsődleges tevékenységi formája az éneklés
- A kreativitás támogatása az éneklésnél, táncolásnál, tanult hangszerjátékban
- Éneklés az iskolai kórusban

- Részvétel az ünnepekhez kapcsolódó előadásokban, projektekben
- Részvétel a Zenei Világnap alkalmából rendezett iskolai programokban
- A Fejlesztési feladatok és Készségek elnevezésű részben javasoltak alkalmazása.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- A magyar nyelv és irodalom, hon- és népismeret, hit-és erkölcsstan, etika, történelem, földrajz, vizuális és digitális kultúra tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban, egyes témákban a matematika, fizika, biológia, idegen nyelvek területeinek érintése.

Zeneművek/zenehallgatási anyag

- Az alábbi szempontok alapján válogatott és meghallgatott zenei részletek felismerése.
- A zenehallgatási anyag feldolgozásának módja:
  - a kiválasztott zenei példa meghallgatása,
  - a legfontosabb zenei jellemzők kiemelése és egy részének reprodukciója (ritmus, dallam, harmónia),
  - a felvétel helye és ideje, az előadó(k), más kapcsolódó zenei példák, stílus meghatározása.
- Javasolt témakörök, melyek a rendelkezésre álló időkeret, tematika, a csoport dinamikája alapján választhatóak:
  - Zene és színház
  - Az opera története Monteverditől Wagnerig
  - Singspiel/daljáték (ajánlott: Mozart, Kodály)
  - Operett (ajánlott: Offenbach, J. Strauss, Lehár, Kálmán)
  - Musical (ajánlott: Hegedűs a háztetőn, Az Operaház fantomja)
  - Rockopera (ajánlott: István a király)
  - Balett (ajánlott: Stravinsky egy-egy műve)
  - Jazztörténeti szemelvények
  - A populáris zene világa
  - Népzene és világzene
  - Szerelem, barátság
  - Zeneművek és a történelem
  - Zeneművek és az irodalom
  - Életképek
  - Régi muzsika kertje
  - Szemelvények a magyar zenetörténetből
- A zenehallgatási anyag feldolgozásának szempontjai:
  - történelmi háttér, adott stíluskorszak jellemzői,
  - a zeneszerző jelentősége az adott műfaj fejlődéstörténetében,
  - a kiválasztott mű zenei jellemzői,
  - a librettó, szereplők és ábrázolásuk,
  - a drámai kifejezés zenei eszközeinek megfigyelése,
  - különböző rendezői interpretációk.

Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával.

- Zene és történelem:
  - Biblia és zene;

- görög és római mitológiai történetek a zenében,
- magyar történelmi események korszakonként,
- világtörténelmi események korszakonként,
- történelmi portrék.
- Zene és irodalom:
  - bibliai, mitológiai történetek,
  - költészet (ajánlott: Kodály és magyar költők versei, francia versek francia zeneszerzők megzenésítésében, Schubert – Goethe),
  - dráma (ajánlott Szentivánéji álom – Mendelssohn, Beaumarchais – Mozart, Balázs Béla – Bartók Béla A kékszakállú herceg vára),
  - regény, elbeszélés (Dumas – Verdi, Thomas Mann – Vajda János),
  - mese (Hoffmann – Csajkovszkij).
- Zene és előadó-művészet:
  - alkotás, előadó-művészet és befogadás kapcsolata,
  - egy-egy zeneszerző alkotó személyisége és életpályája (ajánlott: J. S. Bach a Tamás templomban, Haydn és az Esterházy család kapcsolata),
  - a zeneszerzés és előadó-művészet kapcsolata (ajánlott: Chopin, Liszt),
  - előadó-művészi életpályák régen és ma (ajánlott: Maria Callas, Glenn Gould, mai világhírű előadó-művészeink).
- Zene és nyelv:
  - prozódia;
  - vokális művek eredeti nyelven és magyar fordításban, magyar szöveggel.
- Zene és környezetünk:
  - állatok;
  - növények;
  - természeti környezet.
- Zene és matematika:
  - arányok;
  - szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés;
  - számsorok.
- Zene és vizuális kultúra:
  - képek, tárgyak, építmények.
- Zene és mozgás:
  - tánc, balett, musical.
- Zene és előadóművészet:
  - előadóművészi életpályák;
  - énekstílusok összehasonlítása;
  - énekes és hangszeres előadásmódok összevetése.

A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).

ISMERETEK

- A hallgatott zeneművek zenetörténeti és főbb műfaji jellemzőinek azonosítása
- A zeneszerzők helye a különböző zenetörténeti korokban
- Hangszerek fejlődése a népzene és a műzene történetében
- Az adott zenemű történelmi, irodalmi és kultúrtörténeti vonatkozásainak megismerése
- A zeneművekben megfogalmazott gondolatok társítása hangszerelési, szerkesztési megoldásokkal, kompozíciós technikákkal, formai megoldásokkal
- A hallgatott zenei szemelvény társművészeti megjelenése

FEJLESZTÉSI FELADATOK

- A tanulók kreatív képzeletének fejlesztése változatos motivációs technikákkal, a zeneművek nyújtotta lehetőségeket kihasználva
- A zeneművek gondolati tartalmát kifejező eszközök felismerésére, átélésére és értelmezésére alkalmas képességek kialakítása
- Egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok felismerése
- Hosszabb, összetettebb koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásának képessége
- Összefüggés felfedezése a zenei stíluskorszakok és a történelmi események, irodalmi alkotások között
- A zeneművekről történő önálló véleményalkotás képességének kialakítása

FOGALMAK

- az adott zenehallgatási anyaggal kapcsolatos fogalmak

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Részvétel hangversenyeken
- Élménybeszámoló készítése a hallott hangversenyek kapcsán
- Adatgyűjtések a zenetörténet feldolgozásához
- Zeneművek zenetörténeti rendszerezése
- Koncertfilm megtekintése
- Kiállítás megszervezése híres magyar zeneszerzőkről, zenekarokról, előadóművészekről, zeneművekről, koncerthelyszínekről
- A lakóhely zenei emlékeinek összegyűjtése, megtekintése
- Kiselőadás készítése különböző hangszerekről, zenei műfajokról, zeneszerzőkről, zeneművészekről
- Kiselőadás készítése a népzenei gyűjtések történetéről
- Kiselőadás a hangszerekről (megszólaltatási módjuk, felépítésük, képek, videók, animációk, applikációk felhasználásával)
- Az elektronikus média által nyújtott lehetőségek tanári irányítású használata

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Mozgókép- és médiaismeret, vizuális kultúra, magyar irodalom, történelem tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban

Komplex készségfejlesztés

ISMERETEK

- A korábban tanult ritmikai, dallami ismeretek frissítése, elmélyítése, alkalmazása
- A törzshangok és a módosított hangok szerepének ismerete
- A zenetörténet jellegzetes műfajainak ismerete

FEJLESZTÉSI FELADATOK, KÉSZSÉGEK

- Részvétel közös kreatív zenélési formákban, a zeneművek befogadásának előkészítéséhez
- A többszólamú éneklés fokozatos bevezetésével a többirányú figyelem, a hallás, az intonációs készség fejlődése
- A zenei formaérzék fejlesztése
- A kreativitás, fantázia fejlesztése, közösségi élmény megélése

FOGALMAK

- minden korábban szereplő fogalom

TEVÉKENYSÉGEK

- Az improvizáció és a kreativitás támogatása a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával
- Ritmikai játékok
- Zenei kérdés, válasz rögtönzése
- Kottairáshoz alkalmas szoftverek használatának megismerése
- A Fejlesztési feladatok, Készségek elnevezésű részben megfogalmazottak alkalmazása a hangközök és egyszerű harmóniak megfigyelésének és meghallásának gyakorlására.

TANTÁRGYKÖZI INTEGRÁCIÓ

- Testnevelés, matematika, magyar irodalom tantárgyakkal szorosan kapcsolódó témákban

Egyéb

AZ ÓRA MENETE

Beéneklés

- énekeskönyv, könnyűzenei dallamok, gyermekdalok
- egyéni éneklés, „kántorizálás”
- énektechnikák

Tananyag

- ismétlés, füzetlapon munkáltatás, ellenőrzés
- gyakorlás
- új tananyag tanulása
- játékos számonkérés
- egyéni fejlesztés

Lezárás

- pentatónia
- füzetlapok beszédese
- személyes figyelem
- játékos éneklés
- könnyűzenei szemelvények éneklése, hallgatása